

ERDÉLYI HÍRADÓ

Kedden, D'ecember' 30-adikán, 1 8 2 8

Északamériikai Egyesült Statusok — Spanyolország — Nagybritannia — Frantziaország — Két Sicilia
Németország — Lengyelország — Muszkaország — Törökország
Mindenünnen — Magyar ország.

Eszakam. Egyes. Státusok

New-yorkból írják nov. 16-odikáról, hogy mindenfelől jött tudósítások szerint, nagy hihetőséggel mondják, hogy Elölülőnek Jackson Gen. választatik. A' nép által választott Választók össze-gyűlnek dec. 5-adikán, az őket illető ország-lószékek' lakhelyeiken. A' konstitúció' rendelkezéseinek szokása szerint, írott tzedulák által szózatolnak, melyeket laistromba írván, alá-írnak, meghiteleznek, bepetésélik, és az ára különösen megfizetett Státus-küldöttei által küldődnek által Washingtonba. Az ára következő Februarius' második hétfőjén ki kell nyitni és megszámlálni a' Senatus' és a' Képviselő-Kamara előtt, a' listában találató szózatolásokat. Már most, az, a' kire a' Választók' legtöbb szózatja esik, azon lépéssel kikiáltatik Elölülőnek. Ugyanigy bánnak az Al-Elölülővel. — A' mint beszéllek, amaz igen nagy tiszteletben tartatott előbbi Elölülő, Monroe, a' lóval elesvén, nagyon megsértődött: de, csak-ugyan reménylik meggyógyulását. Ez, igen derék ember, többet érdemelne az Egyesült Státusoktól.

A' sept. 6-odikai Bogotai Híradó, felhossa már a' júl. 6-odikán, a' péruai és bolíviai Köztársaságok' Generéljai, Gammarra és Urdineta között megkötött béke'-eggyességet, mely szerint, az eddig Bolíviában tartózkodó columbiai katonaság, a' nekik meghatározva kimuta-

tott uton, a' Köztársaságból kiköltözni köteleztetnek. A' bolíviai Congress' Tagjainak, megengedték azt is, hogy Chiquisaca-ban Gyűlést tarthassanak, hogy a' Sucre Elölülő lemondásáról értekezzenek, 's az országlásmódban olyan szerkezetekhez foghassanak, melyek által a' két Köztársaság jobban össze-barátkozhasson. E' szerint hát már, a' Péruban uralkodó párt oda vitte a' dolgot, hogy a' Bolívar' behatása, Bolíviában szintűgy mint Péruban, a' lakosok' természeti hajlandóságának fejet-hajtani kénytelenített (meddig? — Bolívar Dictator!). Kétségtől eltorli most a' bolíviai Gyűlés a' Bolívar által adott országlásmódot (meddig?) Különös bójjege ezen békekötésnek, az, hogy a' két Fél békekötők közül, senki, semminémű alkudozásba nem bósátkozhatik Brasibával, valamíg ez, Buenos-Ayressel békességben nem él, és hogy mind-a'-két Fő - Vezér a' kötés' megtartása-végett, egynehány Fő-Tisztból álló kezes-zálogot fogadni. — Kár, rájoknézve, hogy Bolívar, sem egyre, sem másra nem lehet leköteleni.

A' Journal des Debats Santa Fe de Bogotából, így ír sept. 30-adikáról: "Öt össze-esküdtet, kik a' sept. 25 - ödikei történetekben kitettző szakmányt yiselték, már, kivégezték, és Guerra Obesert, ma fogják felakasztani. Santander és Padilla Generálok voltak az össze-esküvés' fejei, mely egészen megbizonyo-

sedott. Santander' halálra-ítéltetése lessz ennek természeti következése, és, akar életével fizessen már ő, vagy, alkalmasiut nem hihető, különböztetés által, az ő büntetését, haláláig tartó számkivetésre változtatnak, elég az, hogy Bolívar megszabadult már az ő rettentő ellenségétől, 's azt lehet mondani, az ő egyedülvaló ellenkezőjétől; egyedül marad ő jövőre Columbia' sorsának megítélő bírāja. Sokan láttak volna az ő magaviseletében valami nyugtalanító symptómát a' szabadságra-nézve, próbálgatták az ocanai Congressus' felbomlását egybe-hasonlíttani a' 18-adik Brumair-ral, a' columbiai Elölülőség' organizáló Végzéseit, a' frantzia-tsászári organizáló konstitúzióval. Ne vizsgáljuk azt, van-e ezen tünődéseknek helyyes oka; jól tudjuk, hogy a' hatalom a' legjobb szándékot is eltsábíthattja: de, még-se bütsz-hatunk - el reménységünktől Bolívarra-nézve, sőt inkább, azzal ketsegettjük magunkat, hogy ő, az ő általa viselendő szakmány' nagyságát által fogja látni, és bírni fog a' szükséges lelki erővel, annak egész kiterjedésében megfelelni. Nem lehet azonban Columbia' erköltsi és testi állapotját elmellőzni, hanem meg kell vallani, hogy egy igen erős emelőrúd szükséges egy olyan országlás' terhére kézen tartani. Nem lehet itt azon principiumokat venni elő, melyek szerint az északam. Egyes. Státusokat, és Európa' Státusainak nagyobb részét szokták megítélni. Igen hátra van még Columbiában a' pallérozódás: a' Barátság' lántzai és határtalan uralkodás, méjj nyomait hagyta hátra; melyek száz-esztendőök után enyésznek-el. A' világosság-nak és erőnek oly' tsekély elementumai (eredítői) mellett, több erőhatalmu egysege kívántatik a' hatalomnak, hogy az egyes akaratokat egyesítve tarthassa.

— Semmi részre nemhajló tudósítások, megegyeznek abban, hogy a' Santander' kormányozása, kivált a' finántz' pusztításában, igen káros volt, és, mint-hogy már, a' Santander' akarattja szerint, a' kettő közzül, el kell egyiknek a' politikai látterről enyészni, nagy szerentsének lehet tartani, hogy a' győzelem a' Bolívar' részén maradt, kinek magához-nemszító characterét minde-nak megvallják, és a' kinek bős be-látásának 's maga' hosszas felszentelésé-nek köszönheti a' haza nagy-részt, megszabadulását. — A' legtisztább-lelkű polgárok Columbiában, például, Castil Doctor, mikor láttak, hogy a' baj, szeméjles, és hogy vagy egyik vagy másik mellett kell nekik maradni, Bolívarnak adták az elsőseget, és a' nép, egyik inkább mint a' másik, önként hajlottak ő-hozzá.

Hoz még fel a' J. des Debats egy bogotai újabb tudósítást némely újabb környületekről. A' megszalasztott Pat-tantyúsok' üldözésére Vargásból kiindult egy szakasz-katonaságot Torrealva Hadnagy vezérelte, a' ki ott áristomban volt, hanem, az ott őrt-állott Tisztet, állása' védelmezésében, haszonnal segítette — a' fogoj, az ő saját Porkolábját! Az a' veszedelem, melyben a' palota forgott, indította Torrealvát, hogy minde-nek felett oda mennien. De, minekután-na a' maga' kevés töltéseit az össze-es-küvők ellen folytatott verekedésében, kik a' palotában voltak, ellővöldözte, vissza kellett neki Vargásba mennie, hogy új töltéseket hozzon. Ezen pillantathan találkozott ő a' Hadminister Úr Urdane-tával szembe, ki az éppen történetek Whittle Kommendánstól tudta-meg, ezen katonaságnak új töltéseket osztott-ki, 's vezette őket a' palotához. A' palotát üressen találván, kiállott a' nagy

piatzra, 's innen botsátott-ki parantsolatokat a' város' védelmére és az össze-
esküttek' üldözésére. Itt akadtak osztán
össze, Páris Gen. a' Fő-Kommendáns,
Herren az Intendans, Cordova, Velez
és Ortez Generálok; 's mindeniknek dol-
got adott a' Hadminister: Cordova Ge-
nerálnak volt az a' szerentséje, hogy Ca-
rujo-val össze-akadt, ki mellett 16 Pat-
tanyús volt. Nem tudván hogy ez, az
össze-esküvökhöz tartozik; kéri tőlle a'
katonákat. Ezekkel vert ő meg egy más
bandát, 's üzte a' szaladókat, kik köz-
zül sokan a' piatzra futottak. Azon pil-
lantattól-fogva, hevéssé lett az üldözés,
midőn az első 50 ember eggyesülvén,
Crofton Komendáns alatt, útnak indúl-
tak, annál-inkább, mikor az egész Gra-
natéros escadron megérkezett. Mar most
a' város' környékére is kiterjeszkedhet-
tek. — Az össze-esküttek, utolsó gyű-
léssekben, leginkább a' nép' segedelmé-
re tartottak-számot, 's ezért kiáltották
szakadatlanul: halál a' Tyrannusnak! élj-
jen a' cucutai konstitúzio! éljen San-
tander Gen.! Esmértető szavok e' volt:
Szabadság! De a' nép nem szédült-meg.
A' kik még nappal mentek-ki hazulról,
a' nagy piatzra mentek: külömben, min-
den ember otthon maradt, 's óhajtvá
várta a' reggelt, hogy lássa mi baj. Éj-
félben ment-el Mariano Páris, a' Cor-
dova Gen. rendszabása szerint, mint De-
partement Kommendánsa, hogy a' Can-
tonból valami népkatonaságot hozzon a'
városba. Reggeli 8 óra előtt már, több
felfegyverkezett falusakkal érkezett-meg,
ezernél; kiket osztán mindenfelé széjjel
küldöztek. Ettől-fogva, a' Szabadító pa-
lotája dugva-tele lett a' város' lakosinak
a' színeből. Az Érsek sept. 26-odikán
haláadó nagy Misét tartott. A' Bolívar
és Ferguson Öbesterék' temetésénél ször-
nyű nagy sereg ember gyült össze. Min-

den lélek egészen meggyőzettegett, hogy
az össze-eskütteknek semmi egyéb tzel-
jok nem volt, mint, hogy a' Szabadítót
ölljék-meg, és hogy ezzel eggyütt a' Köz-
társaság is elveszett volna. Irtódzva gon-
dolkoznak mindenek a' Pattantyúsok'
vallomásokról, hogy őket eltsábitthassák
azt ígérték nekik, hogy 6 hónapi 'sól-
dal mind elbotsáttják a' szolgálatból, és
a' város' kiraboltatását nekik engedik. A'
falusi fegyveresek már 4000-re szapo-
rodván, 5 híján mind elfogdosták a' párt-
ütöket. Az elfogottak közt vannak San-
tander és Padilla Generálok.

Spanyolország

A' Constitutionelle írja Mádridból
nóv. 27-edikéről, hogy barcelónai levelek
szerént, több ember van még ott a' töm-
lötökben 80-nál, kik azokkal, a' kiket
agyon lövöldöztek, egy vád alatt van-
nak, és alkalmasint nem-sokára azoknak
a' sorsokra kerülhetnek.

Nagybritannia

Husz idegenféle Státuspapirosok (kö-
telező adósságlevelek, obligatiók) között,
mellyek a' londoni beursen fel vannak
jegyezve (számba-vétettek volt), az itt
következő 13 nem fizeti a' kamatot: Bu-
enos-Ayres, júl. 12-olta, 1827; Chili,
mártz. 15-olta, 1826; Columbia (első
költsön-vevés) máj.-olta, 1826 (második
költsön-vevés), jan. 15-olta, 1829; Mexico
(az 1826-beliért) júl. 1-olta, 1827; Gua-
temala, feb. 1-olta, 1828; Péru, oct. 15-
olta, 1828 (ezek eddig 6-pCentósok);
Görögország, jan. 1-olta, 1827; ennek má-
sodik költsönvevése, júl. 1-olta, 1827; Por-
tugall, dec. 1-olta, 1828; Spanyol Cortes-
Bohs-tól, 1822-ről és 1823-ról, nóv. 1-olta,
1825. (azért enek a' foljamatja, 100 helyett
tsak 10--11. Ezek az utolsók 5 pCentósok.

An áng. Courier, dec. 2-odikán azt
mondja, hogy a' D. Mig. haláláról tá-
madt hír, nem igaz, legalább, élt még

ő nov. 22-dikén, a' Lissabonból Concord hajó által jött levél napszáma (datum) napján: hanem hogy, tsak-ugyan veszedelmes állapotban volt. A' Standard is ezt mondja: a' Globe ellenben bizonyítja, hogy ugyanazon nap', a' környületekhez szabva, olyan jól volt, valamint-tsak várni lehetett.

Liverpool Lord megholt dec. 4-edikén, saját lakhelyén Combewoodban. semmi jele nem volt előre halálának. A' Robert Bank Jenkinson, Liverpooli Gróf politikai ösvénye, hosszas volt; ámbár 58-adik esztendejében holt-meg. Jún. 7-edikén 1770-ben született. Canning Györggyel együtt tanult az oxfordi Universityban. A' Bastille lerontásánál jelen volt 1789-ben júl. 14-edikén 1791-ben lépett-be a' parlamentbe; Perceval meggyilkoltatása után lett Premierminister, hogy elébbi sok lépéseit elhalgassuk. Az élet közönséges történetei semmi indulást nem szerettek őbenne, megvetett minden haszontalan emberi mulattságokat, 's az életet úgy nézte, mint a' haza' szolgálatjára feláldozni tartozott ajándékot.

London, dec. 5.— Stubbs Gen. magára vette a' Plymouthban össze-sereglett Portugallusok' vezérlését, 's oda utazott. Mint született Britannus, jót áll ő az országlószék előtt, azon tikkelljek-eránt, a' mellyekre-nézve az kíván megnyugtatódni; mint fogadott Portugallus, ki oly' sok ideig szentelte magát Portugall' szolgálatjára, bír ő az Angliába kivándorlott törvény-tisztelők' határtalan bizodalomokkal. — Külömben is ezen Portugallus' magaviselete, ekkorig, oly' feddhetetlen volt, hogy a' plymouthi lakosoknak egy gyűlésében, melyben a' Város' Fő-Bírája volt Elölülő, azt végezték, hogy a' Plymouth' részérőlvaló parlament-tagok

által kérő-írást kelljen beadni az országlószékeknek, hogy ezen jövevényeket, kik a' lakosok' tiszteletét megérdemlették, 's a' városnak is nem kevés hasznót okoztak, ne hajtánák-el mostani lakjokból.

A' külső Ministerium' Hivatalából dec. 5-ödikén a' Lloyds' Biztosságához ment Jelentés szerint, minden britanniai hajónak megeegedődik Konst.poljba akarmiféle terhet bevinni, ha a' hajót a' britannus kitötőkben oct. 1-sőjéig, a' közép-tengeren pedig oct. 30-adikáig terheltek a' végett meg, az ilyen hajókat nem fogja haborgatni a' muszka hajóosztály. De a' mely hajók azon napszámok után indultak eleséggel vagy hadiszükségesekkel ki; alája kell vetnie magokat a' kihirdetett berekesztő törvénynek.

A' szökevény, vagyis kiűzött Spanyolok' és Olaszok' felsegállítására adandó költség felettvaló értekezés végett tartott Gyűlés megesett a' London-Tavernében, a' Lord-Mayor' Elölülése alatt. Figyelmetessé tette ő, gyűlésnyitó beszédében a' Tagokat, hogy ezelőtt 4 esztendővel szedtek volt össze egy summát azon kiűzettektől hasznára, mely 20 ezer font sterlingnél több volt; de hogy ez a' summa, ha bár nagyotska volt is, nem elég ára, hogy mindenjökön illendőül lehetett volna segíteni. Az ezen ügybajban kirendelt Biztosság tehát, szükségesnek találta, a' nagy-lekü Publicumhoz újra foljamosdni. A' Lord Mayor 's más beszéllők' többi szávaikból a' jött-ki, hogy azoknak a' számok, a' kiknek segedelemre van szükségek, legfeljebb 300-ra megyen; de a' kik között sok beteg, asszony és gyermek is van. Eleinte, 1500-an voltak ezek a' szűkölködők; de mintegy 7 százan, vissza-adattak azólta a' munkás életnek 350-nek, 1823-olta, szabott-ki-

az országglószék esztendőnként 18 ezer font sterlinget, a' melyre magát szorítani szükségesnek látta, a' mellett hogy a' még megkívántató segedelemért a' Publicum' részvételéhez egész bizodalom van. — Utóljára azt végezték egy akarrattal, hogy, mivel' a' spanyol és olasz kivándorlottaknak igasságos kívánságjok van a' jöltévő emberek' segedelmére, újj alá-írást kezdjenek-el a' városban, azon reménységgel, hogy ezt a' példát Anglia' többi részeiben is követni fogják. Utóljára, meghatározták, hogy azokat, a' kik magokat ezen kegyes foglaltossághban megkülömböztetik, köszönő-adressel tiszteljek-meg, a' többek közt, egy országos szekerest (Landkutscher), a' ki magát ára ajánlotta, hogy minden kivándorlót, a' kit neki a' Biztosság ajánl, ingyen vitet akarhova Nagybritanniában. Míg még a' Gyűlés elosztott volna, már 2200 fontot írtak-alá, 's a' másik szobában, tovább folytatták.

Frantziaország

Egy, a' belső Minister által ellenjegyzett, dec.7-edikei Ordonnance, összehívja a' Kamarákat, jan. 27-edikére, 1829. — A' Journal des Debats jelenti Toulonból dec. 2-odikáról: "A' Dore fregatte, egy telegraphi hivatali írás' következtésénél-fogva indult-ki ez' éjjel, hogy azon 12, borral, deszkákkal, eleséggel 'sat. megrakodott és Móreába nov. 27-edikén, a' Victorieuse' védelme alatt, elvitorlázott hajót vissza-híjja. Kellenemég neki megpróbálni, az ugyanoda, nov. 28-adikán elment Scipio liniahajót is, mely egynehány százeumbert rakott - fel, beérni. Azt állítják, hogy parantsolat adatott volna, hogy hadseregünk, 3 osztályban, jönné vissza, és hogy a' hajótanyákon quarantaine-ben veszteglő szállító-hajók nyomon indulnának az első szakalz' elhozására.

Páris, dec. 9. — A' belső Ministerium' Rendelésére, a' tudományok', fennírások' és szép-mesterségek' Akadémiája 6 Tagjaiból álló Biztosság, mely egy, 3 Tudósból, egynehány Adjunctusokkal álló tudományos szállítványt Móreába, az előbbi egyiptomihoz szabva, szedne-rendbe, a' maga' első ülésében eggyesült szózáttal, Bory de St. Vincent Obestert, ki a' Természethistóriában és Geographiában 'sat. oly' sok Munkái által esméretes, jelelte magának ki. Azt mondják, hogy Bory de St. Vincent Úr, egy Botanikust, egy Zoologust, egy Mineralogust és egy Geologust veszen magához, és egy physikai mappát akar Móreáról olyan-formán, mint az ő' physikai mappája Bourbon-szigetről, felvétetni. Azt hiszik, hogy az ő' rendkívülvaló munkássága mellett, 6--8 hónap alatt az egész utazáson keresztül fog esni.

Azt mondják, hogy Fabvier Obester, egy görög sereget fog rendbe-szedni, melyet a' Frantzia országglószék fog tartani, sőt fel is készíteni.

A' Gazette de France elküldé már most Olvasóinak, Journáljának aug. 6-odikai elnyomott árkusát, minekutánna perét a' Státus-Procurátor ellen megnyerte. Az a' tikkellj, mely az árkus' tartóztatását okozta, szóról-szóra e' vólt: "Páris, aug. 5. 1828-adikai Ülés. Ha a' most múlt hónapokat megtekintjük; így lehet az 1828-adikai Ülést eggyüve venni: A' Király' Ministerei, a' vélekedés' Ministerei által, azaz, azon vélekedés' által, a' melyet a' journalismus, fonákjára fordított, feltseréltetett; a' királyszéki beszéd, a' Ministerium' munkája, törvényekké felidézttetett, melyekkel eggyütt a' királyi méltóságos-hatalom (auctoritás) semmivé legyen; a' Kamara' adresse, egy systemát szánakozásra méltónak adott-e-lő, melyet két Király 6 esztendeig fenn-

tartott; a' Király' kormányozását tsalárd-sággal és önkénnyel vádolta, és, még azoktól is elhagyattatott, kiknek kötelességek lett volna azt védelmezni; a' többség vissza-élése, királyista Képviselőket, kirekesztett, a' Kamara' Elölülője' választatása az Elölölöségre-választás össze-rakott kándidátusok által a' Királytól megvonatott; a' Ministerium javallotta, a' revolutio' kormányozó Biztossága' uralkodását törvényre változtatta, és a' Király' belé-szólásának a' választásokra, semmivététele; a' királyi helybe-hagyás' monarchicum principiuma a' saját törvényből kiírtatott, a' Királyság azon egyedülvaló eszközétől megfosztatott, a' mellyel bírt, hogy magát a' journalismus ellen, békételesség' pillantattjában, védelmezze; végre, a' sajtó-szabadsága' törvényszerzés által megerősítetett. A' törvények' magyaráztja a' Királytól elvétetett, hogy a' Kamarának adják, a' Pairkamara' királyi dotátioja törvényszerzési sanctio alá vettetett, nemzeti megjutalmaztatássá változtatott; a' türelemtelenség' és a' státushitvalás' üldöztetése' Ordonnance-jai, a' Király' választása alól, a' Ministerek' bevádoltatása által kivétetett: 80 millió, rendkívülvaló módon, az adófizetők' nyakokba vettetett, hogy egy hadi-szállítvánnyal, a' revolutio' javára, a' Monarcha' megfosztatásának utolsó munkája, a' hadsereg' hajlandósága' felfordulása által elkezdődjön. Ezek a' kimenetelei a' végbe-ment Ülésnek. Ha a' Ministerium azon ösvényen maradna; úgy a' közelébbi Ülésre tsak igen kevés maradna, hogy a' Köztársaság' újra-felállása és az okosság istenasszonya' oltárának felállítása tökéletességre menjen, ha a' Factio nem jobbnak gondolná, nyomon a' bitanglást a' törvényesség' helyébe, és a' reformátá vallást a' státusvallás' helyébe tenni

Párisban egy Biztosság állott össze, hogy kerülő-írás által a' Frantziák adakozzanak egy emlék-oszlop' felállítására, a' megholt Orvos-Doctor Gall' emlékezetére. Ternaux Úr áll, mint Elölülő, elöl, és az emlék' elkészítését, Foyatier Képfaragónak és Visconti Építőmesternek adták által.

A' már tudvalévő köldulás' eltörlésének foganatos elő-mentére Párisban, szép példa-adó alamísnálkodásokat hordanak fel a' Journálok a' szegénységet illető intézet' felállítására. A' Királyon, Dauphinon és a' bordeauxi Htzgen kívül, a' Minister-Statustitoknokok, például, ajánlottak ezen esztendőre 1800 frankot, Bouillieri Báro 500-at, Duchesne, betsületbeli Notarius 500-at, a' Seine Depart. Notariussai együtt 6000 fr., SoulèsGrófné 500-at, Henry földesúr 600-at, Delessert Bankos 1000-et, Rothschild James Bankos 1000-et, Sartoris földesúr 5000-et, Greffulhe Gróf, frantziaországi Pair 10,000-et az Omnibus' bírtokossai 8000-et, és sok mások, ki többet, ki kevesebbet. — Azon szegények' száma, kik a' Jóltévő-Hivatalnál be vannak írva, 70,000. A' nagyobb familiáju napszamosok, kiknek most nem akad munkájok, jelenthetik magokat. Már dec. elején 19's fél sous volt a' 4 fontos kenyér (27 ezüst kr.) Egy szóval, a' párisi kormányzéknek, van dolga a' szükség ellenvaló viaskodással. — A' Gazette' állítását, hogy a' Parlament-ülés, oct. 1-ső napjáig, 1829, halasztódna, a' Constitutionelle, méltán tartja képtelenségnek (absurdumnak).

A' Courier français a' columbiai utolsó történetről azt mondja: "Charthagena, Oct. 13. — A' bogotai összeküvés, tsak ára fog szolgálni, a' Szabadító' hatalma erőssödjön. Midőn az, az uraság-féltő Factiot gyengíti és talán semmivé teszi, Columbia' belső béke-

ségét kevésbé teszi kétségesse. A' meggyőztetett Fél nem érzi már magát elég erősnek, hogy belső háborúhoz folyamodjon; mely ezen véget-szakasztó eset nélkül, hihető, elkövetkezett volna. Akarhogy nézze bár Európa Bolívar' magaviseletét; mi, idegenek, kik ezen veszedelmes néző-helyre szakadtunk, tsupán tsak örülünk annak kimenetelén.— Javára és feszes állandóságára szolgál az Columbiának. Akarmit mondjanak az ő' kissebbítői: még is tsak reménység- és mentő-vasmatskája marad Bolívar' a' Köztársaságnak. Kevéssé esmérjük mia' Szabadítót, mint-sem hogy rólla ítéletet merjünk tenni; de ha azon embereknek hiszünk, kik ötöt jó és rossz időben, a' legfelső hatalom' bírásában, és számkivettelve, minden segedelem nélkül, jól esmérték: tehát Bolívar' mindég egyedül és legtisztább hajlandósággal gondoskodott a' haza' bódogságáról. Az ő' ellenségei, mértéktelen' betsület-vadászással vádolják ötöt, s azt mondják, despotismusra törekedne. De, mivel' bizonyították azt? Tsak gyűlölség és irigység, a' mit ellene forralnak. Ennek a' nagy embernek közönséget érdeklő élete ekkorig még, tsak az ő' tökéletes elszánnását bizonyítja a' hazához. Talán azzal vádolják, hogy azt el akarja nyomni, —'hát, várakozzunk addig, míg megeseik. A' mi' igen nagy távol-létünkben a' a' történetek láttérétől, nekünk, méginkább tartóztatni kell magunkat ítélet-tételünkben, mint azoknak, a' kik már az ő' közelvaló állásokban is magoktól törvénné teszik ezt. A' Gazette' és Quotidienne' dühös declamatiói a' Szabadító ellen, talán még bővebb ok nekünk ára, egy olyan emberről hebehurgya ítélet-tenni, kinek az élete ekkorig nem egyéb volt egy húzomos áldozatnál az amerikai függetlenség' és szabadság' dol-

gaért. Valamigyanú fekszik ebben a' visításban az amerikai új Caesar ellen, az új Cromwell ellen, az új Buonaparte ellen, a' mit olyan emberek böffentenek-ki, a' kik szakadatlanul minden tyranságot dítsernek. Valjon megtelnének-é ők anynyira méreggel, ha valójában hinnék rólla, hogy polgártársait el akarja nyomni? Valjon nem botsátanak-é neki meg, még az ilyen jutalomért is, hogy Spanyolország ellen feltámodt, valamint Iturbide-nek amnestiát szózatoltak? —

Két Sicilia

A' Vesuv' alatt fekvő Torre del Greco város' parochialis templomának a' kupakja (kupól) lezuhant nov. 21-edikén, hetedfél órakor reggel, mely az éppen Istentiszteleten jelen volt emberek közül sokat megnyomorított. A' hamarisegedelem által, sokat még elevenen szabadítottak-ki a' romladék alól: de azokon kívül, 9-et már hólton húztak-ki, asszonyféleket, 15-at nagyon megrongálva, kik között 11, ismét fejeir-szeméj.

Németország

A' dec. 3 és 4-edike között dühösködött szélvész' kimetele, a' többek közt, az is volt, hogy a' hamburgi brigg, Minerva, Newportból jöven, és gabonával terhelt 3 hajó egészen elveszett; még is, szerentsére, az emberek mind kiszabadultak. Egy ág. brigg is, hihető, minden embereivel együtt, elült a' Vogel-sandnál. Hollandiából jött levelek is jelentik, hogy 1 és 2 dec. között dühösködő szélvészben, az Ámsterdámban járó paketboot, Bathurst, elsűjjejt. Ezen a' hajón volt volna 17 börbőke arany is, Franfurtba menendő.

Lengyelország

Mihelyt Ő ts. Nagyherczegsége, Konstantin, Pétervárról Varsóba vissza érkezik, mindjárt felállították a' Várna' megvételeit illető ágyú-emléket az Uladislaus

(Lengyel László) emlékezetére. — Azt beszélik, hogy a' Gen. stábnál 's a' katonai Inszenőrségnél sok lengyel Tiszt vett parantsolatot a' Jassyba-menetelre, a' mint gondolják, a' mindjárt következő táborozásban való részvételre; és, mint-hogy a' lengyel hadseregben sok Tiszt van, kik a' Törökökkel való háború-folytatásban járatosok (nihil minus, Magyar is ritka már, 40 esztendő' elforgása után); tehát, ez a' plánum hasznos lehet. A' finánts- és gazdálkodó Hivatalnál szolgáló Tisztviselők között is megszólíttattak egy-néhányan a' Finántsminister, Cancrin Ur által, hogy Pétervárra menjenek. A' Geismar Gen. seregéhez újj katonaság ment volna.

Muszkaoország

Egy magános levélben e' volna: "Sok Journalok mondják, hogy Várna árulás által jutott volna a' Muszkák' kezére. Ez, nem igaz. Várnát a' legutolsó lehetőségig védelmezte Jussuf Basa, és korábban vették volna azt el, ha a' Tsászár nem akarta volna saját emberei' és az ostromlottak' vérét kímélni. A' rés olyan nagy volt már utóljára, hogy a' rárohanás bizonyos lett volna, és a' vár-védnek meg kellett volna magát adni. Jussuf Basának soha-sem volt eszében, hogy Muszkaoországba mennjen; tsak mikor meghallotta, hogy a' Sultán Braila' vitéz Komendánsát, minekutánna ezt a' hadi törvényszék szabadnak ítélte, Ásiába számkivetette, 's az útban megölnélték, nyilatkoztatta ki, hogy ő a' maga' életét nem szeretné ilyen módon veszedelemre kitenni. Jussuf Basát igen értelmes embernek tartják.

ÓFge, a' Tsászár, oct. 25-ödikén, azt határozta-meg, hogy a' törvények' fundamentoma szerint, külső országiak' számokra, a' magánosok' hajóépítő - mű-helyén, nem tsak nem kell akadáljoz-

tatni a' hajóépítést, hanem inkább kedvezve kell azt elő-mozdítani; és ezt a' rendszabást ezután is meg kell tartani.

Az utolsó tudósítások, melyeket Péterváron, Kapitány Lütke' feltaláló-útja-felől vettek, a' geographiai és természethistóriai tudományoknak nagy meg-gazdagodást ígérnek. A' küldöttseg elrendeltetése, hogy Péterpál-kikötő- (Kamtsatka-) felé vitorlázzon, 's onnan, az esztendő tél-felében, a' Behringútban és túl rajta fekvő kietlenségeket (regiones) vizsgálja-meg. Ezen meghagyás' első részét, 7 hónapi távol-lét alatt a' Péterpál-kikötőtől, az aequator' szomszédságában, az első és 10-edik grádus között, végre-hajtották. A' küldöttsegét kísérő Botanikus, Mertens Dr. egy levélben, a' következőket beszéli arról: "A' keresgélő hajó, a' Seniávin, oct. 19-edikén, a' mult esztendőben, indult-el Péterpál-kikötőből, és nov. 22-ödikén érkezett-meg a' máj. 1821-ben Dupenrey (a' Coquille-n) által ismét feltalált Ualan szigetbe; a' hol a' Társaságnak az a' gyönyörűsége volt, hogy egy, ekkorig soha nem esmért, és az Európaiak előtt egészen esméretlen népet a' legtisztább természeti állapotban, meg-esmért, mely, még beszédben is minden más lakosítól Carolinának különböz; minden jelek szerint, a' többi szigetekkel, még semmi közösülésben nem volt, és olyan pátriáchai tsendességben élt eddig, hogy még-tsak egyetlen-egy fegyvert vagy ahhoz hasonlót az egész szigetben nem találtak. Annál-meglepőbb volt pedig ez, mivel' nem sokára kitezített, hogy a' sziget' kormányozása arisztocratia-forma volt, és sok Fők a' sziget' urainak tartották magokat. További hosszas, de igen tudományos és újj dolgokból álló leírása ezen tengeri út' hasznos következéseinek, kétségtől nem idevaló.

Törökország

Adriánápoljából jelenti a' Smyrnai Courrier, hogy 150 muszka fogoj, kik között egy hadi Bízto is van, oct. elején mentek által a' városon Konst.polj-felé. Itt tartózkodások alatt, a' katonákat a' Porta' egy kán-jába (Vendégfogadó), a' Bíztozt pedig egy legszebb török házba szállították, és ennek, a' Basa' konyhájáról adtak ebédet. Szabad volt neki a' várost és ennek emlékezetes épületeit szabadon megnézegetni. Elmenvén ezen fogjok Konst.polj-ba, tapasztalták, hogy a' török asszonyok gyümöltsel kínálták őket, a' férfiak pedig, útravaló pénzt adtak nekik. A' hónap' 4-edikén, ismét 400 fogoj érkezett-meg, kik ugyan-oda szándékoztak; 6 Tiszt volt azok között.

Moldvai magános tudósítások szerint, a' Silistriai ostromló sereg' maradványa Hirszovánál ment által a' Dunán. A' Várnánál állott muszka seregről, semmi új tudósítást nem hallani, mivel' Várnával semmi közösülés nintsen. Az a' muszka sereg, mely a' Rudzewits' vezérleése alatt Sumlánál állott, úgy látszik, tsak azután érkezett-meg Silistriához, mikor már ezen vár ostromlását felhagyták. — Langeron Gen. a' Pétervárra utazott Wittgenstein Gen. elindulása után, ki a' maga' elbótsáttatását kérte volna, vette-fel ideig-óráig Jassyban a' Fő-vezérséget. Paskevits és Diebits Grófok, mint beszéllek, szintugy Pétervárra hívatattak volna; melyből újjra azt akarják kihozni, hogy az elsőre egy fontos Vezérséget biznának az európai hadseregnél.

Két európai nagy Hatalom küldött nem-régiben hadi hajókat a' marokkói Tsászár ellen, melynek az okáról egy tengeri levél, sept. 14-edikéről, így szól: "A' Tsászár tisztán elvégezte magában,

hogy egy hadi-hajósereget állít-fel; mire-nézve, két északamerikai Kereskedő által, Olaszországban épült különös szépségű és erős két brigget vétetett. Most ezek kimentek az Atlantik-tengerre, ólalkodás-végett. Nem-régiben hoztak azok a' rabat-i kikötőbe 2 angl. és 1 austriai hajót, az anglusokat azért, mivel' nem volt nekik török passzusok. Az austriai hajót, Veloce, mely Triestből Rio-Janeiróba volt rendelve, jó martaléknak (prédának, ragadománynak) ítélték, már kiürítették, és a' Kapitányt, a' hajóvéddel együtt, Mequinezbe vették. Az európai Konzulok, együtt akarják a' Tsászárt megkeresni, hogy, a' hajónépet Tanagerbe hoznák, hogy itt bánjanak velek úgy, mint fogjokkal.

Konst.polj,nóv.25.—Ezen hónap' 15-ödikén vesztette-el a' Sultán az ő'második szülött fiját, Abdulhamid Printzet, életének 21-edik hónapjában. A' sok Htzgasszonnyokon kívül, tsak egy 6 esztendőes Printz Abdulmedsid (szül. apr. 20. 1825) van még életben a' Mahmud Sultán' számos maradvékai között.

Nem ügyelvén az esztendőszak' beállott keménységére, a' katonajövésmentés nem szűnik-meg Ásiából, 's a' hadi-szükségesek' és ágyúk' szállítása a' hartzmező-felé még mind-egyre folj. Az újj Nagyvezír, Izzed-Mehmed-Basa' főszállása Aidosban van. De a' Balkánban esett hó' sokasága még-sem engedi a' hadi munka' folytatását, mert, tsaknem meggyőzhetetlen akadály lett az útakban.

Ricord Contre-Adm. nóv. 14-edikén, egynehány órával azután, mikor már 27, gabonával és élelembelivel terhelt hajó, Alexandriából, Syriából, Macedóniából, a' Dardanellekbe bevitortlázott, jelent-meg a' Hellespont' torkában Tenedos-sz getnél, 1 liniahajóval és 3 fregatte-l, hogy a' Dardanelle' berekesz-

tését hírré adja és nyomon elis kezdje.

Tsak-hamar azután, midőn Muszkaország' szándékát a' Dardanellé' be-rekesztése-felől megtudták, a' görög országlószerk számtalan ólalkodó-leveleket osztott-ki, és görög kerülgető hajók, már is ismét fogtak-el gabonával megterhelt hajókat, különbféle nemzetekét, mely-lyek között 4 austriait, mellyek az Archipelaguson el mertek kísérő nélkül indúlni, 's Éginába, az ottani fogojhajó-törvénysszerk elébe adták. A' felljebbem-lített tsoporthajó után is ólalkodtak a' görög-fogdosók; de, kísérőjök' Vezér-jének ügyessége által, szerentsésen meg-menekedtek.

Mindenünnen

Rendkívül várakoznak ezen fontos télen valami hadi-fordulásra a' Törökök' részéről, de, nehezen lehet hinni, hogy ők saját veszedelmekre valami vakmerő dolgot indítanának és végbe-vihetnének, hogy még Várna' omladékja' vissza-vé-teléről is gondolkodnának. Egyik azt mondja, hogy Várnát újra felepítenék a' Muszkák, másik azt, hogy fundamen-tomostól felhányattattják, 's ott hagy-nák. Többen vannak azok, a' kik a' télen megkötendő békességet nem hi-szik. — Várnában 12 ezer ember volna a' muszka várvéd, 's ezenkívül, jó-forma sereg fekünné Várna és Bazardsik kö-

zött, bajos hinni. — Oct. 15-ödikén esett volna Sumlánál egy véres ütközet, mely 18 óráig tartott volna. Azt is mond-ják, hogy Várnát 30 ezer Török beke-ritette volna.

Magyarország

Poşon, dec. 4. — Minthogy ama' nagy kiterjedésű Magyarországon még eddig egy köz-intézet-se vólt, a' hol a' megtébojodott elméjű embereket fel le-hetett volna venni és illendő vele-bá-nással gyógyítani; tehát a' Pesten egy-be-gyűlt országos Bíztoşság egy plánu-mot kívánt elébe adatni, hogy egy e-gésséges és minden tekintetben alkal-matos vidéken egy eféle intézet állítas-son-fel, a' hol az ollyan betegeknek lak-hellyek lehessen és gyógyíttathassanak. Ugy gondolják, hogy abban a' nagy és népes mezővárosban, Ketskéméten, leg-jobb helye lenne ezen intézetnek. (Mi-ért nem Pesten vagy Budán, ha Béts-ben van?)

Az utolsó Országgyűlésen kimon-dott kívánsága a' Statusoknak, hogy a' magyar nyelvet a' köz-tanító intézetek-ben nagyobb szorgalommal tanítsák, már némely iskolákban munkába-vétetett. Az itteni Apátzák' klastromában a' Notre-Dame Congregatióban és az Ursulinusok-nál, nyomosan taníttják már a' magyar nyelvet, Pesten és Sopronban szintűgy.

Státus papirosok' Foljamatja

				Ezüstpénzben							Ezüstpénzben		
Béts, Dec.				16	17	18	London, Dec.				4	5	6
Bank-Oblig. 1.1/2 pC.	50.3/8	-	50.3/8	-	50.3/8	-	Consols, 3 pC.	-	87.3/8	-	86.1/4	-	87.5/8
Pengőpénz-Obl. 5 pC.	95.9/16	-	95.9/16	-	95.5/8	-	Stocks-Premie, Sh.	-	-	-	-	-	-
Roths. 1820, 100 f. CP.	-	-	-	-	-	-	Brasíliai Bons	-	64.3/4	-	64.1/2	-	64.1/2
Partial. 1821. Ua.	124.1/2	-	124.3/8	-	124.1/2	-	Buenos-Ayresi	-	-	-	47.1/2	-	-
Bankaktia, 1000 f. CP.	1094.1/2	-	-	-	-	-	Columbiai	-	24.	-	-	-	24.
Páris, Dec.	6	-	8	-	9	-	Mexikói	-	32.5/8	-	-	-	32.3/4
Consols 5 pC.	107.15	-	106.90	-	106.90	-	Portugalli	-	54.3/4	-	55.	-	55.
Ugyanaz 3 pC.	76.90	-	74.05	-	74.10	-	Muszkaországi	-	96.1/2	-	96.1/2	-	96.1/4
Bank-aktia, 2000 Fr.	-	-	-	-	-	-	Görögországi	-	-	-	18.	-	18